

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

2026-YIL

IYUN/6-SON, II-QISM

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 2026-yil, iyun.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxonovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjavevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Iqtisodiy
jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va
taraqqiyot” jurnali

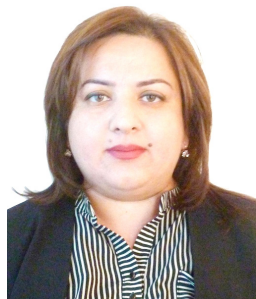
O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

METAVERS TURIZMI: VIRTUAL DUNYODAGI SAYOHATNING IQTISODIY, HUQUQIY VA IJTIMOIIY NATIJALARI	12
Urazov Jamshidjon Sa'dullayevich	
Eshimova Sevinch Baxtiyor qizi	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA SUN'IY INTELLEKT VA PLATFORMA EKOTIZIMLARINING KORXONA INNOVATSIYALARIDAGI O'RNI	16
Izzatullayeva Madinabonu Yolqin qizi	
METHODOLOGY FOR ASSESSING THE ECONOMIC DAMAGE OF ECOLOGICAL HAZARDS IN URBAN AREAS: CONCEPTUAL SHORTCOMINGS OF NON-MARKET VALUATION METHODS AND THE INTEGRAL DAMAGE FUNCTION APPROACH	20
Abbos Saydullaev	
Iqboloy Choriyorova	
O'ZBEKISTONDA EKOLOGIK BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA RAQAMLI IQTISODIYOT IMKONIYATLARI	31
Ibragimova Rayxon Tojibayevna	
OZIQ-OVQAT SANOATIDA "3AYLANMA IQTISODIYOT (CIRCULAR ECONOMY)" MODELINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	36
Elnoraxon Muminova Abdukurimovna	
Sarvinov Mamatojijeva Dilshodjon qizi	
TRANSPORT KORIDORLARINI BOSHQARISHDA LOGISTIKA MENEJMENTINING SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	42
Umarova Dilfuza Raxmatulla qizi	

TRANSPORT KORIDORLARINI BOSHQARISHDA LOGISTIKA MENEJMENTINING SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI

Umarova Dilfuza Raxmatulla qizi
Toshkent davlat transport universiteti
“Korporativ boshqaruv” kafedrası dotsenti
Email: umarova_dilfuza_3103@mail.ru
ORCID: 0000-0002-8057-4957

Annotatsiya: Mazkur maqolada transport koridorlarini boshqarishda logistika menejmentining samaradorligini oshirish masalalari ilmiy-amaliy nuqtayi nazardan tahlil qilinadi. Transport koridorlari iqtisodiy hududlar, ishlab chiqarish markazlari, eksport-import oqimlari va xalqaro bozorlar o'rtasidagi barqaror aloqadorlikni ta'minlovchi muhim infratuzilmaviy tizim sifatida qaraladi. Tadqiqotda logistika menejmentining rejalashtirish, muvofiqlashtirish, monitoring, xarajatlarni optimallashtirish, yuk oqimlarini boshqarish va raqamli axborot almashinuvini tashkil etishdagi o'rni yoritiladi. Shuningdek, transport koridorlari samaradorligini oshirishda multimodal tashuvlar, bojxona va chegara jarayonlarini soddalashtirish, logistika markazlari faoliyatini takomillashtirish hamda davlat-xususiy sheriklik mexanizmlaridan foydalanish imkoniyatlari ko'rib chiqiladi. Maqolada transport oliy ta'lim muassasalari uchun menejment yo'nalishida logistika boshqaruvining zamonaviy yondashuvlarini o'rganish, baholash va amaliyotga tatbiq etishning dolzarbligi asoslanadi.

Kalit so'zlar: transport koridorlari, logistika menejmenti, multimodal tashuvlar, logistika infratuzilmasi, boshqaruv samaradorligi, yuk oqimlari, raqamli logistika, transport strategiyasi.

Аннотация: В данной статье с научно-практической точки зрения анализируются вопросы повышения эффективности логистического менеджмента в управлении транспортными коридорами. Транспортные коридоры рассматриваются как важная инфраструктурная система, обеспечивающая устойчивую взаимосвязь между экономическими регионами, производственными центрами, экспортно-импортными потоками и международными рынками. В исследовании раскрывается роль логистического менеджмента в планировании, координации, мониторинге, оптимизации затрат, управлении грузопотоками и организации цифрового информационного обмена. Также рассматриваются возможности развития мультимодальных перевозок, упрощения таможенных и пограничных процедур, совершенствования деятельности логистических центров и использования механизмов государственно-частного партнёрства для повышения эффективности транспортных коридоров. В статье обосновывается актуальность изучения, оценки и внедрения современных подходов логистического управления в направлении менеджмента для транспортных высших образовательных учреждений.

Ключевые слова: транспортные коридоры, логистический менеджмент, мультимодальные перевозки, логистическая инфраструктура, эффективность управления, грузопотоки, цифровая логистика, транспортная стратегия.

Abstract: This article analyzes the issues of improving the efficiency of logistics management in the administration of transport corridors from a scientific and practical perspective. Transport corridors are considered an important infrastructural system that ensures stable connectivity between economic regions, production centers, export-import flows, and international markets. The study highlights the role of logistics management in planning, coordination, monitoring, cost optimization, freight flow management, and the organization of digital information exchange. The article also examines the possibilities of developing multimodal transportation, simplifying customs and border procedures, improving the activities of logistics centers, and applying public-private partnership mechanisms to increase the efficiency of transport corridors. The relevance of studying, evaluating, and implementing modern logistics management approaches in the field of management for transport higher education institutions is substantiated.

Keywords: transport corridors, logistics management, multimodal transportation, logistics infrastructure, management efficiency, freight flows, digital logistics, transport strategy.

KIRISH

Zamonaviy iqtisodiyotda transport koridorlari mamlakatlar va mintaqalar o'rtasidagi savdo aloqalarini jadallashtirish, ishlab chiqarish resurslari harakatini muvofiqlashtirish, eksport-import operatsiyalarini samarali tashkil etish hamda xalqaro logistika zanjirlarida ishtirokni kengaytirishning muhim omillaridan biri hisoblanadi. Ayniqsa, dengiz portlariga bevosita chiqish imkoniyati cheklangan mamlakatlar uchun transport koridorlaridan oqilona foydalanish strategik ahamiyat kasb etadi. Bunday sharoitda transport infratuzilmasining mavjudligi yetarli emas, balki uni samarali boshqarish, yuk oqimlarini to'g'ri taqsimlash, transport turlari o'rtasida uzviy bog'liqlikni ta'minlash va logistika xarajatlarini kamaytirish muhim boshqaruv vazifasiga aylanadi.

Transport koridorlarini boshqarishda logistika menejmenti yuklarni jo'natish nuqtasidan iste'molchigacha yetkazish jarayonini faqat tashish faoliyati sifatida emas, balki murakkab tashkiliy-iqtisodiy tizim sifatida ko'rib chiqadi. Bu tizimda rejalashtirish, muvofiqlashtirish, axborot almashinuvi, omborlashtirish, bojxona tartibotlari, ekspeditorlik xizmatlari, transport xavfsizligi va mijozlarga xizmat ko'rsatish jarayonlari o'zaro chambarchas bog'langan holda namoyon bo'ladi. Shu sababli logistika menejmentining asosiy vazifasi transport koridorlari bo'ylab harakatlanayotgan yuk oqimlarini tezkor, xavfsiz, tejamkor va barqaror tarzda boshqarishdan iboratdir.

O'zbekistonning Markaziy Osiyo markazida joylashgani transport koridorlarini rivojlantirish va ularni samarali boshqarish masalasini yanada dolzarb qiladi. Mamlakat hududi Sharq va G'arb, Shimol va Janub yo'nalishlaridagi savdo-iqtisodiy aloqalarni bog'lovchi muhim tranzit maydon sifatida shakllanmoqda. Bunday geoiqtisodiy imkoniyatlardan samarali foydalanish uchun temir yo'l, avtomobil, havo va multimodal tashuvlarni uyg'un boshqarish, xalqaro transport-logistika tizimlari bilan integratsiyani kuchaytirish, logistika markazlari faoliyatini takomillashtirish hamda raqamli boshqaruv texnologiyalarini keng joriy etish zarur.

Menejment nuqtayi nazaridan transport koridorlari samaradorligi faqat infratuzilma quvvati yoki tashilgan yuk hajmi bilan belgilanmaydi. Unda boshqaruv qarorlarining tezkorligi, resurslardan foydalanish darajasi, logistika xizmatlarining sifati, transport turlari o'rtasidagi muvofiqlik, xarajatlar va vaqt yo'qotishlarining kamayishi ham muhim mezon sifatida baholanadi. Shu bois mazkur mavzuni o'rganish transport oliy ta'lim muassasalarida logistika menejmenti, strategik boshqaruv, operatsion menejment va transport iqtisodiyoti fanlari bilan bevosita bog'liq bo'lib, kelajak mutaxassislarida transport koridorlarini tizimli tahlil qilish va samarali boshqarish kompetensiyalarini shakllantirishga xizmat qiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Transport koridorlari va logistika menejmenti masalalari bo'yicha ilmiy adabiyotlarda ushbu yo'nalish iqtisodiy rivojlanish, xalqaro savdo, infratuzilmaviy modernizatsiya va boshqaruv samaradorligi bilan uzviy bog'liq jarayon sifatida talqin qilinadi. Logistika nazariyasiga oid manbalarda transport koridorlari faqat yuk tashish yo'nalishlari majmuasi emas, balki ishlab chiqaruvchi, tashuvchi, ekspeditor, bojxona organlari, logistika markazlari va iste'molchilar o'rtasidagi murakkab boshqaruv tizimi sifatida yoritiladi. Xususan, D. Bowersox, D. Closs va M. Cooperning logistika menejmentiga oid tadqiqotlarida ta'minot zanjirlarini boshqarish, xarajatlarni optimallashtirish, xizmat ko'rsatish sifati va axborot oqimlarining uzluksizligi logistika samaradorligining asosiy mezonlari sifatida ko'rsatiladi. Ushbu yondashuv transport koridorlarini boshqarishda ham muhim nazariy asos bo'lib xizmat qiladi.

Xalqaro tadqiqotlarda transport koridorlari samaradorligi ko'p jihatdan multimodal tashuvlar, chegaradan o'tish tartiblarining soddaligi, transport turlari o'rtasidagi integratsiya va raqamli boshqaruv tizimlarining rivojlanganlik darajasi bilan bog'lanadi. J. Rodrigue transport geografiyasi va logistika tarmoqlari haqidagi ishlarida transport infratuzilmasi, logistika markazlari va global yuk oqimlari o'rtasidagi bog'liqlikni chuqur tahlil qiladi. Uning yondashuviga ko'ra, transport koridori samaradorligini oshirish uchun yo'l, temir yo'l yoki terminal qurilishi bilan cheklanib qolmasdan, ularning yagona logistika tizimida ishlashini ta'minlash zarur. Bu fikr menejment nuqtayi nazaridan transport jarayonlarini muvofiqlashtirish, qaror qabul qilish tezligini oshirish va resurslardan oqilona foydalanish zarurligini asoslaydi.

O'zbekistonlik olimlar va amaliyotchilar tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda transport-logistika salohiyatini oshirish, xalqaro transport yo'laklaridan foydalanish, tranzit imkoniyatlarini kengaytirish va logistika xizmatlari bozorini rivojlantirish masalalariga alohida e'tibor qaratiladi. Mamlakatning Markaziy Osiyodagi geografik joylashuvi, temir yo'l va avtomobil transporti tarmoqlarining kengayishi, xalqaro savdo yo'nalishlariga integratsiyalashuv jarayoni milliy transport strategiyasining muhim tarkibiy qismi sifatida baholanadi. Shu bilan birga, mavjud adabiyotlarda transport koridorlarini boshqarish jarayonida logistika menejmentining amaliy mexanizmlarini chuqurroq o'rganish, raqamli monitoring, yuk oqimlarini prognozlash, davlat-xususiy sheriklik va logistika xizmatlari sifatini baholash masalalari hali ham dolzarb ilmiy muammo bo'lib qolmoqda.

Tahlil qilingan manbalar shuni ko'rsatadiki, transport koridorlari samaradorligini oshirishda infratuzilmaviy rivojlanish bilan bir qatorda boshqaruv yondashuvlarini modernizatsiya qilish zarur. Logistika menejmenti

transport koridorlarini rejalashtirish, tashkil etish, muvofiqlashtirish va nazorat qilishning integratsiyalashgan mexanizmi sifatida namoyon bo'ladi. Shu bois mazkur tadqiqotda mavjud ilmiy qarashlar asosida transport koridorlarini boshqarishda samaradorlikni oshirishning menejmentga xos yo'nalishlarini aniqlash va ularni transport oliy ta'lim muassasalari uchun ilmiy-amaliy jihatdan asoslash muhim vazifa sifatida belgilanadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda transport koridorlarini boshqarishda logistika menejmenti samaradorligini oshirish yo'llarini aniqlash uchun nazariy-tahliliy, qiyosiy, tizimli va funksional yondashuvlardan foydalanildi. Tadqiqotning metodologik asosi transport koridorlarini murakkab logistika tizimi sifatida o'rganishga qaratildi. Bunda transport infratuzilmasi, yuk oqimlari, logistika xizmatlari, boshqaruv qarorlari, axborot almashinuvi, bojxona tartibotlari va multimodal tashuvlar yagona boshqaruv jarayonining o'zaro bog'liq tarkibiy qismlari sifatida ko'rib chiqildi. Tizimli yondashuv transport koridorlarining samaradorligini alohida transport turi yoki bitta infratuzilma obyekt bilan emas, balki butun logistika zanjiri faoliyati bilan bog'liq holda baholash imkonini berdi.

Tadqiqot jarayonida ilmiy adabiyotlar, transport-logistika sohasiga oid strategik qarashlar, menejment nazariyalari hamda xalqaro logistika amaliyotida qo'llanilayotgan boshqaruv mexanizmlari tahlil qilindi. Qiyosiy tahlil usuli orqali transport koridorlarini boshqarishda an'anaviy yondashuvlar va zamonaviy logistika menejmenti imkoniyatlari o'rtasidagi farqlar aniqlandi. Xususan, yuk tashish jarayonini faqat transport operatsiyasi sifatida ko'rish bilan uni rejalashtirish, monitoring qilish, xarajatlarni kamaytirish va mijozga yo'naltirilgan xizmat ko'rsatish tizimi sifatida boshqarish o'rtasidagi farqlar ilmiy jihatdan solishtirildi.

Funksional tahlil usuli transport koridorlari faoliyatida rejalashtirish, tashkil etish, muvofiqlashtirish, nazorat va baholash funksiyalarining o'rnini aniqlashga xizmat qildi. Bu orqali logistika menejmenti nafaqat tashish jarayonini boshqarish, balki koridor bo'ylab harakatlanadigan barcha moddiy, moliyaviy va axborot oqimlarini uyg'unlashtirish vositasi sifatida baholandi. Shuningdek, tadqiqotda analitik umumlashtirish usuli qo'llanilib, transport koridorlari samaradorligini oshirishga ta'sir etuvchi asosiy omillar ajratib ko'rsatildi. Ular qatoriga logistika infratuzilmasining rivojlanganligi, transport turlari o'rtasidagi integratsiya, raqamli monitoring tizimlari, bojxona jarayonlarining soddaligi, boshqaruv qarorlarining tezkorligi va logistika xizmatlari sifatining barqarorligi kiritildi.

Tadqiqot metodlari transport oliy ta'lim muassasalari menejment yo'nalishi uchun amaliy ahamiyatga ega bo'lgan ilmiy xulosalarni shakllantirishga yo'naltirildi. Shu asosda transport koridorlarini boshqarishda logistika menejmentining samaradorligini baholash, mavjud muammolarni aniqlash va ularni bartaraf etishga qaratilgan ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqish imkoniyati yaratildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalari transport koridorlarini boshqarishda logistika menejmenti samaradorligi bir nechta o'zaro bog'liq omillar orqali shakllanishini ko'rsatdi. Avvalo, transport koridorlarining samarali faoliyati faqat yo'l, temir yo'l, terminal yoki ombor infratuzilmasining mavjudligiga emas, balki ushbu elementlarning yagona boshqaruv tizimi sifatida ishlashiga bog'liq. Agar transport jarayonida yuk oqimlari, hujjatlar aylanishi, bojxona rasmiylashtiruvchi, omborlashtirish va ekspeditorlik xizmatlari alohida-alohida boshqarilsa, vaqt yo'qotishlari, ortiqcha xarajatlar va tashkiliy uzilishlar yuzaga keladi. Logistika menejmenti esa ushbu jarayonlarni yagona tizimga birlashtirib, transport koridorlari bo'ylab yuk harakatining uzluksizligini ta'minlashga xizmat qiladi.

Tahlil shuni ko'rsatdiki, transport koridorlari samaradorligini oshirishda multimodal tashuvlar alohida ahamiyatga ega. Temir yo'l, avtomobil va havo transporti imkoniyatlarini o'zaro muvofiqlashtirish yuklarni belgilangan manzilga tezroq va kamroq xarajat bilan yetkazish imkonini beradi. Ayniqsa, xalqaro yuk tashuvlarida bir transport turiga haddan tashqari bog'lanib qolish koridorning moslashuvchanligini pasaytiradi. Shu sababli logistika menejmentida transport turlarini tanlash, marshrutni optimallashtirish, terminal xizmatlarini rejalashtirish va yuklarni qayta taqsimlash mexanizmlarini takomillashtirish muhim natija sifatida namoyon bo'ladi.

Tadqiqot davomida raqamli texnologiyalar transport koridorlarini boshqarishda samaradorlikni oshiruvchi asosiy vositalardan biri ekani aniqlandi. Elektron hujjat aylanishi, yuklarni real vaqt rejimida kuzatish, avtomatlashtirilgan monitoring, transport vositalari harakatini nazorat qilish va ma'lumotlar asosida boshqaruv qarorlarini qabul qilish logistika tizimida aniqlik va tezkorlikni kuchaytiradi. Raqamli logistika boshqaruv xatolarini kamaytiradi, axborot almashinuvini tezlashtiradi va mijozlarga xizmat ko'rsatish sifatini oshiradi. Bu esa transport koridorlarining xalqaro raqobatbardoshligiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Natijalar, shuningdek, transport koridorlarini boshqarishda davlat va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish zarurligini ko'rsatdi. Logistika markazlari, terminal xo'jaligi, ombor infratuzilmasi va servis xizmatlarini rivojlantirishda investitsion menejment mexanizmlaridan foydalanish koridorlarning iqtisodiy samaradorligini

oshiradi. Menejment nuqtayi nazaridan eng muhim natija shundan iboratki, transport koridorlari samaradorligini oshirish uchun boshqaruv qarorlari tezkor, integratsiyalashgan, raqamli ma'lumotlarga asoslangan va mijoz ehtiyojlariga yo'naltirilgan bo'lishi kerak.

Transport koridorlarini boshqarishda logistika menejmentining samaradorligini oshirish masalasi bugungi iqtisodiy sharoitda faqat transport sohasi doirasidagi texnik vazifa emas, balki strategik boshqaruv, xalqaro hamkorlik va iqtisodiy integratsiya bilan bog'liq kompleks jarayon sifatida namoyon bo'ladi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, transport koridorlarining raqobatbardoshligi ularning geografik joylashuvi yoki infratuzilma imkoniyatlari bilangina belgilanmaydi. Asosiy ustunlik boshqaruv tizimining moslashuvchanligi, logistika xizmatlarining tezkorligi, transport turlari o'rtasidagi muvofiqlik va yuk oqimlarini prognozlash imkoniyatlari orqali shakllanadi. Shu sababli logistika menejmenti transport koridorlari faoliyatini samarali tashkil etishning markaziy boshqaruv mexanizmi sifatida qaralishi lozim.

Menejment nuqtayi nazaridan transport koridorlarida samaradorlikni oshirish uchun operatsion va strategik boshqaruv o'rtasidagi uyg'unlik muhim ahamiyatga ega. Operatsion darajada yuklarni qabul qilish, saqlash, rasmiylashtirish, tashish va yetkazib berish jarayonlari tezkor boshqariladi. Strategik darajada esa transport yo'nalishlarini diversifikatsiya qilish, logistika markazlarini rivojlantirish, xalqaro hamkorlikni kengaytirish, investitsiyalarni jalb etish va raqamli platformalarni joriy qilish masalalari hal etiladi. Ushbu ikki daraja o'rtasida uzviy bog'liqlik mavjud bo'lmasa, transport koridorlarida vaqt yo'qotishlari, ortiqcha xarajatlar va boshqaruvdagi takrorlanishlar yuzaga kelishi mumkin.

O'zbekiston sharoitida transport koridorlarini samarali boshqarish uchun mintaqaviy va xalqaro logistika tizimlari bilan integratsiyani kuchaytirish alohida ahamiyatga ega. Mamlakatning tranzit salohiyatidan to'liq foydalanish uchun temir yo'l, avtomobil va havo transporti infratuzilmasini yagona logistika zanjiri asosida boshqarish, chegaraviy jarayonlarni tezlashtirish va transport xizmatlari sifatini xalqaro talablar darajasiga ko'tarish zarur. Bunda raqamli boshqaruv tizimlari yuk oqimlari bo'yicha aniq ma'lumotlarni shakllantirish, transport vositalarining harakatini nazorat qilish va mijozlarga shaffof xizmat ko'rsatish imkonini beradi.

Muhokama jarayonida yana bir muhim jihat logistika menejmentining inson resurslari bilan bog'liqligidir. Transport koridorlarini boshqarishda zamonaviy bilimga ega menejerlar, logistika tahlilchilari, raqamli tizimlardan foydalana oladigan mutaxassislar va xalqaro transport huquqini biladigan kadrlar zarur. Shu bois transport oliy ta'lim muassasalarida logistika menejmenti bo'yicha amaliy ko'nikmalarni rivojlantirish, real transport jarayonlariga asoslangan keyslar bilan ishlash va raqamli logistika dasturlaridan foydalanishni o'rgatish muhimdir. Natijada transport koridorlarini boshqarish nazariy bilimlar bilan cheklanmay, amaliy qaror qabul qilish, xarajatlarni tahlil qilish, risklarni baholash va xizmatlar sifatini oshirishga yo'naltirilgan kompetensiyalar bilan boyitiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Transport koridorlarini boshqarishda logistika menejmentining samaradorligini oshirish zamonaviy transport tizimining strategik rivojlanishi uchun muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega. Tadqiqot davomida aniqlanishicha, transport koridorlari faqat infratuzilma obyektlari yoki alohida tashish yo'nalishlari majmuasi emas, balki iqtisodiy hududlar, ishlab chiqarish markazlari, eksport-import oqimlari, logistika xizmatlari va xalqaro bozorlarni bog'lovchi murakkab boshqaruv tizimidir. Shu sababli ularning samaradorligini oshirish uchun logistika menejmentining rejalashtirish, tashkil etish, muvofiqlashtirish, monitoring qilish va nazorat funksiyalarini integratsiyalashgan tarzda qo'llash zarur.

Tahlillarshuniko'rsatadiki, transport koridorlarisamaradorliginioshishdamultimodal tashuvlarni rivojlantirish, transport turlari o'rtasidagi uzviy bog'liqlikni kuchaytirish, logistika markazlari faoliyatini takomillashtirish va yuk oqimlarini raqamli texnologiyalar asosida boshqarish asosiy yo'nalishlardan hisoblanadi. Ayniqsa, yuklarni real vaqt rejimida kuzatish, elektron hujjat aylanishi, avtomatlashtirilgan monitoring tizimlari va ma'lumotlarga asoslangan boshqaruv qarorlarini qabul qilish transport koridorlarida vaqt va xarajatlarni kamaytirishga xizmat qiladi. Bu esa logistika xizmatlari sifatini oshirib, koridorlarning xalqaro raqobatbardoshligini mustahkamlaydi.

O'zbekiston sharoitida transport koridorlarini samarali boshqarish mamlakatning tranzit salohiyatini kengaytirish, tashqi savdo aloqalarini jadallashtirish va mintaqaviy iqtisodiy integratsiyani kuchaytirish bilan bevosita bog'liq. Mavjud imkoniyatlardan to'liq foydalanish uchun transport infratuzilmasini modernizatsiya qilish bilan bir qatorda boshqaruv mexanizmlarini ham yangilash talab etiladi. Bu jarayonda davlat-xususiy sheriklik, investitsion menejment, xalqaro hamkorlik va professional kadrlar tayyorlash masalalari alohida ahamiyat kasb etadi.

Umuman olganda, transport koridorlarini boshqarishda logistika menejmenti samaradorligini oshirish tizimli, raqamli va innovatsion yondashuvlarni talab qiladi. Bunda asosiy e'tibor yuk oqimlarining uzluksizligini ta'minlash, transport xizmatlari sifatini oshirish, boshqaruv qarorlarini tezkorlashtirish, resurslardan oqilona foydalanish

va xalqaro logistika zanjirlariga faol integratsiyalashishga qaratilishi lozim. Transport oliy ta'lim muassasalari uchun mazkur masala menejment yo'nalishida nazariy bilimlarni amaliy boshqaruv kompetensiyalari bilan uyg'unlashtirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Bowersox, D. J., Closs, D. J., & Cooper, M. B. (2019). Supply chain logistics management. McGraw-Hill Education.
2. Rodrigue, J. P. (2020). The geography of transport systems. Routledge.
3. Christopher, M. (2016). Logistics and supply chain management. Pearson Education.
4. Ballou, R. H. (2004). Business logistics/supply chain management. Pearson Prentice Hall.
5. Chopra, S. (2019). Supply chain management: Strategy, planning, and operation. Pearson.
6. Rushton, A., Croucher, P., & Baker, P. (2022). The handbook of logistics and distribution management. Kogan Page.
7. Button, K. (2010). Transport economics. Edward Elgar Publishing.
8. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 01.02.2019-yildagi "Transport sohasida davlat boshqaruvi tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-5647-son Farmoni // URL: <https://lex.uz/docs/-4194107>
9. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 27.01.2025-yildagi "O'zbekiston Respublikasining transport-logistika tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-28-son qarori // URL: <https://lex.uz/ru/docs/-7342148>
10. Asian Development Bank. (2021). CAREC transport strategy 2030. Asian Development Bank.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz HAKIMOV

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Hasan MAQSUDOV

2026. № 6/2

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin. Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

EI.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>